

4. Kozyr, A. V. (2008). Profesiyina maysternist' uchyteliv muzyky: teoriya i praktyka formuvannya v systemi bahatorivnevoyi osvity: [monohrafiya]. [Professional skill of music teachers: theory and practice of formation in the system of multi-level education: [monograph]. Kuiv.

5. Labintseva, L. P. (2007). Formuvannya vokal'no-khorovoyi maysternosti v protsesi fakhovoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv muzyky. [Formation of vocal and choral skills in the process of professional training of future music teachers]. Lugansk.

6. Pan'kiv, L. I. (2003). Osoblyvosti pidhotovky maybutn'oho vchytelya do kerivnytstva muzychnymu kolektyvamy shkolnyariv. [Peculiarities of training a future teacher to lead musical groups of schoolchildren]. Kuiv.

7. Sirenko, T. M. (2011). Deyaki aspekty rozvytku tvorchoyi aktyvnosti v klasi vokalu. [Some aspects of the development of creative activity in the vocal class]. Lugansk.

8. Sun' Linyan, (2016). Osoblyvosti dyryhent-s'ko-khorovoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv muzyky. [Peculiarities of conducting and choral training of future music teachers]. Slovjansk.

9. Tots'ka, L. O. (2010). Metodychni zasady udoskonalennya vokal'noyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv muzyky. [Methodical principles of improving the vocal training

of future music teachers]. Kuiv.

10. Khu Man'li. (2016). Formuvannya hotovnosti maybutn'oho vchytelya muzyky do kerivnytstva vokal'nym ansamblem. [Formation of readiness of the future music teacher to lead a vocal ensemble]. Kharkiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШАФАРЧУК Тетяна Георгіївна – старший викладач кафедри теорії музики та вокалу Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

Наукові інтереси: професійна підготовка фахівців в галузі музичного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHAFARCHUK Tetyana Georgiivna – senior lecturer at the Department of Music Theory and Vocal Theory of the K. D. Ushinsky South Ukrainian National Pedagogical University.

Scientific interests: professional training of specialists in the field of musical art.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2022 р.

УДК 378

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-364-368

ШЕВЕЛЬ Борис Олександрович –

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри технологічної і професійної освіти

Глухівського національного педагогічного університету

імені Олександра Довженка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3608-7980>

e-mail: borisgly@gmail.com

ФЕНОМЕН ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті проаналізовано підходи до трактування феномену економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій, доводиться важливість її формування насамперед через високу соціальну відповідальність педагогічних фахівців даного профілю.

Обґрунтовується твердження, що в сучасних соціально-економічних умовах постає питання в удосконалення трудової підготовки підростаючого покоління, що має на меті формування не тільки техніко-технологічних знань, практичних умінь й навичок, але й економічних, які, в свою чергу, необхідних для підготовки здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності та життя в реаліях сьогодення.

Аналіз цієї проблеми здійснено з опорою на наукові роботи як українських так і закордонних науковців, педагогів та психологів. На основі їх вивчення встановлюється, що економічна компетентність, будучи результатом набуття умінь та навичок, професійного та життєвого досвіду, спеціальних знань, сприяє всебічному розвитку особистості.

Дослідження підходів до формування економічної компетентності здобувачів освіти у вітчизняних і зарубіжних джерелах дало можливість стверджувати, що наразі в педагогічній теорії та практиці накопичений певний досвід щодо цього питання.

Проведене теоретичне дослідження дало змогу схарактеризувати важливість підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій в закладах вищої педагогічної освіти з урахуванням економічного аспекту та безпосереднього її взаємозв'язку з організацією та проведенням освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти на уроках трудового навчання та технологій.

Відповідно до проаналізованих підходів та власного бачення проблеми було запропоноване власне трактування поняття «економічна компетентність майбутнього учителя трудового навчання та технологій» як: інтегративну якість особистості що характеризується високим рівнем економічних знань та вмінь, потреб, мотивів та пізнавальних процесів що уможливило здатність фахівця до здійснення фахової педагогічної діяльності з урахуванням економічних реалій сьогодення.

Перспективою подальших досліджень вбачаємо виділення основних системоутворюючих компонентів даного поняття, їх ґрунтовний аналіз та характеристика.

Ключові слова: майбутні учителі трудового навчання та технологій, економічна компетентність, економічна підготовка здобувачів освіти.

SHEVEL Borys Oleksandrovyich –

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department

of Technological and Vocational Education

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3608-7980>

e-mail: borisgly@gmail.com

THE PHENOMENON OF THE ECONOMIC COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF LABOR EDUCATION AND TECHNOLOGIES: THEORETICAL ASPECT

The article analyzes approaches to the interpretation of the phenomenon of economic competence of future teachers of labor education and technologies, proves the importance of its formation primarily due to the high social responsibility of pedagogical specialists of this profile.

The statement is substantiated that in modern socio-economic conditions there is a question of improving the labor training of the younger generation, which aims to form not only technical and technological knowledge, practical abilities and skills, but also economic ones, which, in turn, are necessary for the training of applicants education for future professional activity and life in today's realities.

The analysis of this problem was carried out based on the scientific works of both Ukrainian and foreign scientists. It is established that economic competence, being the result of the acquisition of abilities and skills, professional and life experience, special knowledge, contributes to the comprehensive development of the individual. The study of approaches to the formation of economic competence of education seekers in domestic and foreign sources made it possible to prove that currently in pedagogical theory and practice, certain experience has been accumulated on this issue.

The conducted theoretical research made it possible to characterize the importance of training future teachers of labor training and technology in institutions of higher pedagogical education, taking into account the economic aspect and its direct relationship with the organization and conduct of the educational process in institutions of general secondary education in the lessons of labor training and technology.

According to the analyzed approaches and one's own vision of the problem, a proper interpretation of the concept of "economic competence of the future teacher of labor education and technologies" was proposed as: an integrative quality of the individual characterized by a high level of economic knowledge and skills, needs, motives and cognitive processes that enable the specialist's ability to carry out professional pedagogical activity taking into account the economic realities of today.

The prospect of further research is the selection of the main system-forming components of this concept, their thorough analysis and characterization.

Key words: future teachers of labor education and technologies, economic competence, economic training of students.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна педагогіка постала перед завданням навчання основам економіки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій. Причому такий підхід у організації освітнього процесу відзначається необхідним як власне економістами, так і науковцями. Він зумовлений як потребами сучасного ринку до фахівців з високим рівнем економічної компетентності, так і сучасними вимогами до якісного освітнього процесу.

Педагогічна діяльність є одночасно перетворюючою і управляючою. А для того щоб управляти розвитком особистості, необхідно бути компетентним. Компетентність педагогічного фахівця виражає єдність його теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності і характеризує його професіоналізм. Тому, пріоритетним підходом при підготовці фахівців наразі є компетентнісний [2, с. 293].

Кінцевим результатом реалізації компетентного підходу під час економічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій є їх готовність до здійснення проєктної діяльності зі здобувачами закладів загальної середньої освіти щодо виготовлення виробу, а саме створення та представлення бізнес-плану майбутнього виробу: розробка концепції виробу, планування успіху проєкту (резюме, аналіз галузі, маркетинговий план, економічні розрахунки) та реалізація проєкту (можливість комерціалізувати готовий виріб).

Важливість використання компетентного підходу під час освітнього процесу підтверджуються результатами, отриманими В. Олійником, який обґрунтовує його як один із перспективних шляхів удосконалення системи освіти України. За наведеними науковцем статистичними даними кожного року відбувається оновлення 5% теоретичних і 20% професійних знань [8].

У зв'язку з чим класична форма організації освітнього процесу, яка орієнтована на передачу необхідних для майбутньої фахової діяльності знань та вмій від викладачі до здобувачів освіти стає менш ефективною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Побудова освітнього процесу підготовки майбутнього вчителя трудового навчання та технологій в закладі вищої педагогічної освіти повинна враховувати вирішення педагогічної проблеми щодо формування економічної компетентності як елемента підготовки до фахової діяльності в закладах середньої освіти, а саме: підготовка учнів закладів загальної середньої освіти до діяльності в умовах сучасної економічної системи.

Питання економічної освіти розглянуто у роботах таких науковців: А. Абрамової, Ю. Васильєва, В. Курок, Л. Куракова, А. Нісімчука, О. Падалки, І. Сасової, Д. Тхоржевського, Б. Шемякіна, О. Шпака та інших.

Мета статті. Метою статті є визначення феномену економічної компетентності майбутніх вчителів трудового навчання та технологій в сучасному науковому дискурсі та сформулювати визначення цього поняття у рамках власного дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. З поміж різних підходів та поглядів щодо тлумачення «компетентності» визначаємо, що в сучасній системі освіти є суперечності між знаннями, уміннями, навичками майбутніх фахівців та реальними потребами, вимогами ринку праці, практичністю застосування отриманого теоретичного знання, тому звертаємось до тлумачень згідно нормативно-правових актів України. У Законі України «Про освіту»: компетентність – «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [9].

В умовах переходу до нових економічних відносин найгострішою є проблема підготовки учнів до реальних умов життя й трудової діяльності, тож вирішення вище зазначеної проблеми можливе лише під керівництвом кваліфікованого вчителя. Отже, необхідна спеціальна, системна, теоретична і практична підготовка здобувачів освіти до організації проєктної діяльності учнів основної школи, яка б відповідала сутності проєктної діяльності та враховувала економічний аспект.

У роботах економістів Л. Абалкіна, А. Бірмана, В. Розова, П. Хейне застосовується поняття «новий тип економічного мислення». На наш погляд, такому типу економічного мислення характерні глибока виваженість прийнятих рішень з урахуванням об'єктивних вимог економічних законів, інноваційно-новаторський підхід до вирішення господарських завдань з урахуванням соціально-економічних, психологічних аспектів. Розглядаючи економічну свідомість, виявлено що це не просто образ економічної дійсності. Виконання професійних функцій можна розглядати як особливу форму психічної діяльності, яка є відображенням і перетворенням економічної дійсності. В нашому дослідженні нам імпонує визначення економічної свідомості, яке сформувала Л. Новікова [7, с. 17], що враховує ірраціональну складову системи економічних знань особистості. Ця система є визначальною у поведінковій економіці та є однією з провідних течій наукової економічної думки сьогодення.

Однак виявлені проблеми відрізняються тим, що деяка частина випускників вишів наразі не володіє достатньою економічною компетентністю, що, на думку авторів, пов'язано з нерівномірним економічним розвитком інституційно розвинених країн, непередбачуваною динамікою цифровізації та реакцією соціальних інститутів на економічні інновації та нововведення. На практиці це виявляється у несвочасній зворотній реакції об'єктів освіти на освітні інновації, які нерідко мають на увазі вміння швидко створювати, впроваджувати та використовувати ефективні моделі формування економічної компетентності здобувачів освіти.

Аналіз літературних джерел, вивчення масового та передового педагогічного досвіду свідчать про те, що в умовах закладу загальної середньої освіти не забезпечується належні умови для економічної освіти й виховання учнів. Однією з головних причин цього є недостатня підготовка педагогів, зокрема вчителів трудового навчання та технологій, до цієї, важливої й відповідальної роботи, їх недостатня економічна компетентність.

Результати досліджень ринку праці в Україні свідчать про недостатньо якісне використання трудових ресурсів, зниження рівня кваліфікації педагогічних фахівців взагалі та вчителів трудового навчання та технологій, зокрема. Тому, багато хто з них працює не за спеціальністю. До того ж майже відсутня внутрішня мобільність кадрів як професійна, так і географічна.

У процесі модернізації сучасної системи освіти вимоги до рівня економічної підготовки всіх учасників освітнього процесу, у тому числі і до випускників педагогічних вишів, значно зросли.

Економічні процеси є дуже динамічними, тому важливо, щоб здобувачі освіти могли вирішувати не тільки шаблонні змодельовані завдання, а й набували навичок орієнтування у реальних економічних умовах. Значні зміни відбулися у самій економічній теорії та практиці: змінюється її структура, розширюється економічний простір, модифікуються відносини, які у основі господарських взаємодій. Сучасне суспільство потребує фахівців, які мають гнучке мислення, легко адаптується до ситуацій, що швидко змінюється, а посилення конкуренції на ринку праці висуває особливі вимоги до компетентностей випускників.

Таким чином, на сьогоднішній день питання економічної підготовки вчителів трудового навчання

та технологій залишаються одними з найбільш актуальних у теорії та практиці педагогічної освіти. Тому представляє інтерес дослідження процесу розвитку економічної компетентності студентів педагогічних вузів як майбутніх педагогічних фахівців та потенційних вихователів молодого покоління.

Саме тому П. Бойчук до завдань економічної підготовки фахівців педагогічного профілю слушно відносить «формування нового економічного мислення у студентів в умовах ринкових відносин» та «вироблення ... чіткої уяви про наукові закономірності розвитку економіки, особливості ринкових відносин, цілеспрямоване, систематичне формування у випускників економічних знань, високої організованості та творчої ініціативи, вміння, бережливого ставлення до природи, удосконалення навичок практичного використання економічних знань у майбутній педагогічній діяльності» [1, с. 9].

Також актуальність дослідження зумовлена тим, що освітня технологічна галузь передбачає виконання учнями творчих проєктів [10]. Отже, організувати проєктну діяльність учнів мають учителі, які повинні володіти означеною технологією. Однак учителі трудового навчання та технологій практично не готові до виконання цих функцій, крім того, відсутність науково обґрунтованих педагогічних та методичних рекомендацій, а також програм із відповідних економічних дисциплін ускладнює підготовку здобувачів вищої освіти до організації проєктної діяльності учнів.

Відповідно до зауваження Н. Кінах, наразі не існує однозначного тлумачення поняття «економічна компетентність», й, частіше за все, розглядається як елемент професійної компетентності, який у її «загальній структурі ... виступає фундаментальною умовою й результатом самоперетворюючої діяльності, цілеспрямованої роботи над собою, розвитку особистісних рис та професійних якостей» [4, с. 52].

А. Завгородня зазначає, що економічна компетентність має використовувати економічну освіту як підґрунтя, що забезпечує отримання економічних знань та економічного виховання, які, в свою чергу, разом з економічною освітою формують економічне мислення та економічну свідомість особистості. Також, економічне виховання та економічне мислення є фундаментом для економічної культури людини. Науковець робить висновок про те, що знання та супроводжуючі культурологічні чинники забезпечують можливість сформуватися економічно компетентній особистості [3, с. 117].

Констатуємо той факт, що економічна компетентність визначається як сукупність знань, практичних умінь, досвіду з орієнтацією на сформовані моральні якості. Вона є показником економічної культури, результатом засвоєння економічних знань та вмінь, формування економічно значимих якостей особистості, економічного мислення і поведінки, включення в соціально-економічні відносини, має особистісний характер – в основі її формування лежить досвід економічної діяльності [5, с. 99].

В свою чергу, європейські дослідники Е. Вуттке і К. Зігфрід із Франкфуртського університету Гете, аналізуючи проблему формування економічної компетентності у взаємозв'язку «учні-вчителі» та «студенти-викладачі» в питаннях бізнес-освіти і шляхів застосування емпіричних науково-педагогічних досліджень, наголошують, що вона є

базовою та центральною компетентністю, необхідно для розвитку особистості та суспільства [11, с. 65].

Визначення сутності поняття «економічна компетентність» як міждисциплінарного феномену можливе лише через визначення змісту поняття «економіка» та «економічна підготовка», що лежать в його основі та місце людини в економіці. Починаючи з давньогрецьких мислителів, особливо із Сократа, економіка, в основному, розглядалась як розділ філософії моралі. З часів Аристотеля, поступово, предметом теоретичного аналізу стає і ринок. З тих часів економіка, починає аналізуватись, здебільше як система принципів ведення ринкової господарської діяльності, в якій, окрім натуральних зв'язків, усе більшу роль починає відігравати опосередкована форма зв'язків через ринок [6, с.13].

В свою чергу, відзначимо, що сутність економічної підготовки полягає не тільки у набутті здобувачами освіти відповідних знань та вмінь, але й у формуванні економічних установок, відносин, мотивів діяльності у сфері, що регулюється економічною діяльністю. Завдяки економічній підготовці у студентів формується почуття поваги до частоті власності, звичка дотримуватись економічних законів без будь-яких відхилень, прагнення сприяти державним органам влади та громадським організаціям у покращенні економічної ситуації у державі.

На основі аналізу філософських, психолого-педагогічних літературних джерел, дотримуючись принципів визначення понять, економічна компетентність майбутніх учителів трудового навчання та технологій нами визначено як інтегративну якість особистості що характеризується високим рівнем економічних знань та вмінь, потреб, мотивів та пізнавальних процесів що уможливило здатність фахівця до здійснення фахової педагогічної діяльності з урахуванням економічних реалій сьогодення.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. У цій публікації нами визначено феномен економічної компетентності в сучасному науковому дискурсі, проаналізовано погляди педагогів і психологів щодо його трактування, сформульовано визначення цього поняття у рамках власного дослідження.

Для формування економічної компетентності необхідно виділити основні системоутворюючі компоненти даного поняття, крім того, здійснивши аналіз наукових досліджень щодо можливостей формування економічної компетентності у майбутнього вчителя трудового навчання та технології під час освітнього процесу в закладі вищої освіти необхідно впровадити ефективні педагогічні форми і методи, спроектувати навчально-методичну базу, реалізувати потенціал науково-педагогічного складу закладу вищої освіти, здійснювати мотивацію освітньої діяльності здобувачів освіти та професорсько-викладацького складу, формувати систему знань, умінь і навичок за умови створення сприятливої психолого-педагогічної атмосфери.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бойчук П. М. Економічне виховання студентів педагогічних училищ: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 1999. 19 с.
2. Гуменюк Т. Б., Корець М. С. Науково-методичні засади забезпечення системи професійної підготовки бакалаврів – вчителів технологій і креслення. *Збірник наук.*

пр. Уманського держ. педагогічного ун-ту імені Павла Тичини. 2010. Ч. 2. С. 291–303.

3. Завгородня А. І. Системоутворюючі категорії економічної компетентності. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія "Педагогіка і психологія". Педагогічні науки.* № 1 (9). 2015. С. 113-118.

4. Кінах Н. В. Структура економічної компетентності педагога нової української школи. 2017. URL : <http://archive.ws-conference.com/struktura-ekonomichno%D1%97-kompetentnosti-pedagoga-novo%D1%97-ukra%D1%97nsko%D1%97-shkoli/> (дата звернення: 29.07.2018).

5. Ковальчук Г. О. Організація навчання з економіки: навчальний посібник. Київ, Нац. Пед. Ун-т ім. М.Драгоманова, 2002. 305 с.

6. Несененко П. П., Артеменко О. А., Патлатой О. Є. Сучасні економічні теорії : навчальний посібник. Одеса : ONEU, 2017. 326 с.

7. Новікова Л. М. Формування економічних знань учнів профільних класів в умовах довузівської підготовки: дис. ...канд. пед. наук: спец. 13.00.09. Харків., 2003. 177 с.

8. Олійник В. В. Освіта впродовж життя: як і чому вчити дорослих. URL : <http://www.apsu.org.ua/ua/information/press/956784/453>.

9. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. №2145-VIII / Верховна рада України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

10. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Трудове навчання 5–9 класи. URL : <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/56126/>

11. Siegfried C., Wuttke E. How can Prospective Teachers Improve their. *Economic Competence Results of an Intervention Study.* 2016. Vol. 1. S. 65–86.

REFERENCES

1. Boichuk, P. M. (1999). Ekonomichne vykhovannia studentiv pedahohichnykh uchylyshch [Economic education of students of pedagogical schools] (Extended abstract of candidate's thesis). Institute of Pedagogy of the National Academy of Sciences of Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].
2. Humeniuk, T. B., Korets, M. S. (2010). Naukovometodychni zasady zabezpechennia systemy profesiinoi pidhotovky bakalavriv – vchyteliv tekhnolohii i kreslennia [Scientific and methodological principles of ensuring the system of professional training of bachelors – teachers of technology and drawing]. *Zbirnyk nauk. pr. Umanskoho derzh. pedahohichnoho un-tu imeni Pavla Tychyny.* Uman. № 1 (9). 113-118. [in Ukrainian].
3. Zavorodnia, A. I. (2015). Systemoutvoriuiuchi katehorii ekonomichnoi kompetentnosti [System-forming categories of economic competence]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seria "Pedahohika i psykholohiia". Pedahohichni nauky.* № 1 (9), 113-118. [in Ukrainian].
4. Kinakh, N. V. (2017). Struktura ekonomichnoi kompetentnosti pedahoha novoi ukrainskoi shkoly [The structure of the economic competence of the teacher of the new Ukrainian school]. URL: <http://archive.ws-conference.com/struktura-ekonomichno%D1%97-kompetentnosti-pedagoga-novo%D1%97-ukra%D1%97nsko%D1%97-shkoli/>. [in Ukrainian].
5. Kovalchuk, H. O. (2002). Orhanizatsiia navchannia z ekonomiky [Organization of training in economics]. Kyiv, Nats. Ped. Un-t im. M.Drahomanova. [in Ukrainian].
6. Nesenenko, P. P., Artemenko, O. A., Patlatoi, O. Ye. (2017). Suchasni ekonomichni teorii [Modern economic theories]. Odessa, ONEU. [in Ukrainian].
7. Novikova, L. M. (2003). Formuvannia ekonomichnykh znan uchniv profilnykh klasiv v umovakh dovuzivskoi pidhotovky [Formation of economic knowledge of students of specialized classes in the conditions of pre-university training]. (Candidate's thesis). Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovorody. Kharkiv [in Ukrainian].
8. Oliinyk, V. V. (2010). Osvita vprodovzh zhyttia: yak i chomu vchyty doroslykh [Lifelong learning: how and why to teach adults]. Retrieved from <http://www.apsu.org.ua/ua/information/press/956784/453>. [in Ukrainian].

9. On education: Law of Ukraine dated September 5 2017r. №2145-VIII / Verkhovna rada Ukrainy. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. [in Ukrainian].

10. The program for secondary schools. Vocational training grades 5–9 [Prohrama dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. Trudove navchannia 5–9 klasy]. Retrieved from <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/56126>. [in Ukrainian].

11. Siegfried, C., Wuttke E. (2016). How can Prospective Teachers Improve their. Economic Competence Results of an Intervention Study. Vol. 1. 65–86. [in English].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШЕВЕЛЬ Борис Олександрович – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Наукові інтереси: економічна підготовка здобувачів освіти, організація освітнього процесу майбутніх учителів трудового навчання та технологій, формування їх економічної компетентності.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHEVEL Borys Oleksandrovych – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Technological and Vocational Education Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University.

Scientific interests: economic training of students, organization of the educational process of future teachers of labor training and technologies, formation of their economic competence.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2022 р.

УДК 378.147.091:78 (045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-368-371

ШЕВЦОВА Олена Борисівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри мистецької освіти

Центральноукраїнського державного педагогічного університету

імені Володимира Винниченка

ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-5318-5286>

e-mail: egorbenko95@gmail.com

СПІВ-ТВОРЧИСТЬ У ПРОЦЕСІ МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ

У статті аналізуються наукові праці відомих педагогів-музикантів, у яких художньо-виконавська інтерпретація визначається як активний творчий процес, індивідуальне, неповторне художньо-образне розуміння змісту музичного твору.

Встановлено, що виконавська інтерпретація передбачає творчий пошук, ціннісне осмислення й оцінку музичного твору, завдяки чому створюється адекватний, але не тотожний авторському баченню художній образ, що містить весь потенціал «Я» особистості виконавця в процесі художнього пізнання. Тому наявність високого ступеня творчої самостійності, розвиненості неповторного асоціативного комплексу, фантазії, уяви, мистецтва перевтілення, співпереживання і співтворчості в художньо-інтерпретаційному процесі сприяє нестереотипному розв'язанню творчих завдань, «входженню» в глибинні прошарки музичного твору, діалогічності художнього спілкування, художнього діалогу і спів-творчості з автором музичного твору.

Суб'єктивізація відтворення музичного образу є закономірним явищем, оскільки кожен виконавець відрізняється рівнем обсягу знань, умінь, розвитком емоційно-емпатійної культури, технікою виконання, досвідом художнього сприйняття, розвитком музичних здібностей та іншими виконавськими якостями, що характеризують його як унікальну особистість і детермінують індивідуальний художньо-інтерпретаційний процес.

Доведено, що саме завдяки елементам співтворчості, збагаченню художньо-інтерпретаційного процесу неординарним мисленням виконавця, його особистісно-індивідуальним ставленням до твору художня інтерпретація стає не тільки адекватною й переконливою, а особистісно-переконливою, особистісно-адекватною, гармонійно поєднуючи класичне трактування твору з індивідуальним баченням й відчуттям його сутності, реалізується духовно-особистісний потенціал твору, настає стан, що сприяє розв'язанню особистісного завдання.

Через співтворчість здійснюється діалогічність свідомостей, розуміння іншого як самого себе, переживання «духу» музичного твору. Здатність до співтворчості як певний спосіб діалогового спілкування між композитором і тим, хто осягає художній образ, визначає рівень музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Ключові слова: інтерпретація, діалог, співтворчість, майбутній вчитель музичного мистецтва.

SHEVTSOVA Olena Borysivna –

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor of the Department of Art Education

of the Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-5318-5286>

e-mail: egorbenko95@gmail.com

CO-CREATURE IN THE PROCESS OF MUSICAL AND PERFORMING INTERPRETATION OF AN ARTISTIC IMAGE

The article analyzes the scientific works of famous music educators, in which artistic and performing interpretation is defined as an active creative process, an individual, unique artistic and figurative understanding of the content of a musical work.

It has been established that performing interpretation involves a creative search, valuable understanding and evaluation of a musical work, thanks to which an artistic image is created that is adequate, but not identical to the author's vision, containing the full potential of the «I» of the performer's personality in the process of artistic cognition. Therefore, the presence of a high degree of creative independence, the